

Марина Скаженник,
аспірантка
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Maryna Skazhennyk,
PhD Student,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
 <https://orcid.org/0000-0003-2244-6962>
✉ m.skazhennyk@ukr.net

ІНОМОВЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ДЕРЖАВИ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД

FOREIGN DISCOURSE AS A TOOL OF STATE STRATEGIC COMMUNICATION: CONCEPTUAL FOUNDATION

АНОТАЦІЯ. У статті проведено ґрунтовний аналіз іномовлення як одного з основних інструментів державних стратегічних комунікацій у контексті глобальної цифровізації та інформаційної війни. Іномовлення розглядається не лише як канал донесення офіційної позиції держави, а і як активний механізм формування міжнародного інформаційного порядку денного, впливу на громадську думку та просування національних інтересів. Досліджується вплив цифрових платформ, алгоритмічних систем і соціальних мереж на трансформацію стратегій іномовного мовлення, акцентуючи увагу на особливостях персоналізації контенту та значенні емоційних реакцій аудиторії в інформаційних кампаніях.

Стаття висвітлює феномен інформаційної боротьби, окреслюючи механізми поширення фейкових новин, маніпуляції суспільною думкою та застосування стратегій пропаганди і контрпропаганди в умовах гібридних загроз. Аналізуються кейси використання іномовлення державами, такими як Велика Британія, США, Катар, росія та Китай, з оглядом їх стратегічних особливостей медійного впливу. Окремо розглянуто регіональні виклики у сфері інформаційної безпеки на прикладах Польщі, Молдови та Білорусі.

У рукописі наголошується на необхідності розроблення уніфікованих комунікативних наративів, що відповідають як внутрішній інформаційній політиці держави, так і очікуванням міжнародної аудиторії. Іномовлення визначено як базовий інструмент м'якої сили (soft power) у формуванні довіри та взаєморозуміння на міжнародній арені. Стаття акцентує на важливості адаптації іномовних стратегій до умов цифрової медіаекосистеми та зростання ролі інформаційної безпеки у державній комунікації.

Ключові слова: іномовлення; стратегічні комунікації; інформаційна політика; медіа; маніпуляція; державна безпека; міжнародний дискурс.

ABSTRACT. An in-depth analysis of international broadcasting as one of the primary instruments of state strategic communications in the context of global digitalization and information warfare is conducted in the article. International broadcasting is considered not only as a channel for conveying the official position of the state but also as an active mechanism for shaping the international information agenda, influencing public opinion, and promoting national interests. The study examines the impact of digital platforms, algorithmic systems, and social networks on the transformation of international broadcasting strategies, emphasizing the features of content personalization and the importance of emotional responses in information campaigns.

The article highlights the phenomenon of information warfare, outlining the mechanisms of spreading fake news, manipulating public opinion, and employing strategies of propaganda and counter-propaganda under hybrid threat conditions. Case studies of the use of international broadcasting by states such as the United

Kingdom, the United States, Qatar, Russia, and China are analyzed, focusing on their strategic media influence practices. Regional challenges in the field of information security are separately considered through the examples of Poland, Moldova, and Belarus.

The manuscript emphasizes the necessity of developing unified communicative narratives that align with both the internal information policy of the state and the expectations of international audiences. International broadcasting is defined as a fundamental instrument of soft power in building trust and mutual understanding on the international stage. The article underscores the importance of adapting international broadcasting strategies to the realities of the digital media ecosystem and the growing role of information security in state communication.

Keywords: international broadcasting; strategic communications; information policy; media; manipulation; state security; international discourse.

© М. Скаженник, 2025

Вступ. Інформаційні потоки все більше впливають на міжнародні відносини. Вони активно формують суспільну думку та стають місцем для політичних дискусій. Враховуючи це, іномовлення має важливе значення комунікатора між державою та зовнішнім світом. Інформаційні війни та конкуренція на ринку медіа лише посилюють значення іномовлення.

Зараз іномовлення є інструментом просування національних інтересів, а також важелем впливу на соціо-політичні та економічні процеси інших країн. Відтак, його можна розглядати як складову частину державних стратегічних комунікацій, що спрямовані на конструювання бажаного іміджу держави та формування її інформаційної присутності в міжнародному просторі.

Метою дослідження є аналіз концептуального виміру іномовлення та його ефективності як інструменту державних стратегічних комунікацій.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що іномовлення є не лише засобом передачі інформації, а й важливим інструментом інформаційного впливу, здатним формувати громадську думку на міжнародному рівні.

Методологія дослідження. Для досягнення поставленої мети використано такі методи дослідження:

1. Контент-аналіз – аналіз матеріалів міжнародних інформаційних агентств.
2. Дискурс-аналіз – вивчення риторичних прийомів та стратегій переконання, які використовують у державних інформаційних кампаніях.
3. Порівняльний аналіз – зіставлення моделей іномовлення різних держав для виявлення ключових закономірностей та відмінностей.

4. Метод кейс-стаді – аналіз конкретних кейсів іномовлення у міжнародному політичному дискурсі.

Дослідження ґрунтується на емпіричних даних з відкритих джерел (офіційних урядових повідомлень, новинних матеріалів, соціологічних досліджень).

Результати дослідження. Держави всього світу відкрили для себе нові можливості в комунікації разом з глобальною медіатизацією. Це зробило інформаційні кампанії адаптивнішими, гнучкішими та ефективнішими. Якщо у доінтернетну добу державне іномовлення базувалося, головним чином, на телебаченні, друкованих виданнях та радіомовленні, то зараз цифрові платформи стали головними майданчиками для розгортання інформаційних стратегій. Соціальні мережі, такі як твітер, фейсбук, інстаграм, тікток і ютуб, утворили унікальні можливості для державних діячів у формуванні зовнішньополітичного дискурсу. Соціальні мережі одночасно надають змогу швидко донести інформацію до великої кількості користувачів та адаптувати її під запити аудиторії. Це можливо через персоналізований контент, який вибудовується алгоритмами цих соцмереж. Саме алгоритми цифрових майданчиків сприяють тому, що новини, які відповідають світогляду конкретного користувача, мають значно більший шанс бути прочитаними, ніж нейтральні повідомлення [1, с. 37]. Отже, держави отримали в користування потужний інструмент впливу на іноземних громадян, оскільки традиційні канали поступово втрачають свою ефективність, відтак, втрачають свою аудиторію. Тут варто відзначити колосальне значення

відеоконтенту. Помітно, що дедалі більше людей сприймає інформацію через відео швидше, ніж через текстові повідомлення, оскільки читання більш витратний процес, ніж спостереження з психологічної точки зору [2]. Саме тому урядові установи, міжнародні організації та навіть політичні лідери активно використовують відеоплатформи. Наприклад, виступи президентів чи дипломатів, опубліковані в ютубі, тіктоці або твіттері, мають потенціал не лише інформувати, а й формувати емоційну реакцію аудиторії, що суттєво впливає на громадську думку, більш того, соціальні мережі стали простором для інформаційних баталій між державами. Використання ботів, тролів, організованих кампаній з поширення дезінформації – усе це стало невід’ємною частиною сучасних стратегічних комунікацій [3]. Класичним прикладом є кампанії впливу під час виборів у різних країнах, коли держави-ініціатори іномовлення використовують соціальні платформи для зміни електоральних настроїв шляхом створення та просування маніпулятивного контенту. Водночас глобальна медіатизація ускладнила контроль над інформаційними потоками. Якщо раніше міжнародні інформаційні агентства мали монополію на правдиву інформацію, то зараз будь-яка людина зі смартфоном може стати джерелом новин і транслювати свою, можливо, упереджену думку на власну аудиторію. Державне іномовлення в таких обставинах і отримує переваги, і ризикує одночасно. Без посередництва традиційних медіа уряди мають змогу відкрито транслювати свої політичні позиції на широку аудиторію, і нерідко закріплюють цей вектор зовнішньополітичної діяльності у відповідних стратегічних документах та нормативних актах – приміром, в Україні у 2015 році був ухвалений спеціальний Закон «Про систему іномовлення України» [4]. Проте це загрожує втратою контролю над інтерпретацією та поширенням меседжів їх тлумаченням та хибними судженнями. Так чи інакше, глобальна медіатизація персоналізувала, додала динаміки та інтерактивності іномовленню. Тепер урядам неможливо просто «транслювати» інформацію – потрібна взаємодія, залученість аудиторії, розуміння запитів та безупинна адаптація до постійних змін у цифровому просторі.

Державні та приватні інформаційні агентства формують зовнішню інформаційну політику через контроль над новинним порядком денним, стратегічне висвітлення подій та вплив на міжнародну громадську думку. Вони виступають інструментами м’якої сили, які дозволяють державам не тільки комунікувати власні наративи, а й протидіяти чужим інформаційним кампаніям.

Британська служба BBC World Service є класичним прикладом державного іномовлення, що балансує між журналістськими стандартами та британськими геополітичними інтересами. За приклад можна навести публікації під час протестів у Гонконгу 2019–2020 років. BBC активно висвітлювало порушення прав людини з боку китайської влади, що збігалось з офіційною позицією Лондона. Водночас події, які могли б кинути тінь на західні демократії, отримували менш агресивне висвітлення [5].

Телевізійна служба Al Jazeera, що фінансується урядом Катару, має вагомий вплив на формування інформаційного порядку денного в арабському світі. Видання впливало на перебіг «Арабської весни», зокрема, через інтенсивне висвітлення протестів у Тунісі, Єгипті та Лівії. Хоча видання декларує незалежність, його політика часто відповідає інтересам Катару, що стало причиною дипломатичних конфліктів з Саудівською Аравією та ОАЕ, які звинувачували Al Jazeera в підбурюванні до протестів [6].

Сучасна система іномовлення Сполучених Штатів Америки є найбільш диверсифікованою, порівняно з відповідними системами інших країн. На сьогодні вона включає в себе п’ять мереж мовлення, які виконують різні завдання. Так, мережа «Голос Америки» реалізує функцію формування позитивного міжнародного іміджу країни; мережі RFE/RL та «Вільна Азія» виконують роль альтернативних офіційних медіа джерел інформації у країні, що мають проблеми зі свободою слова. Окремі медіа створені для Куби та для країн арабського світу (див. [7, с.227–231]).

Російська медіаслужба Russia Today (RT) – це зразок агресивного іномовлення, де видання має на меті створювати альтернативну думку щодо дій Заходу. RT систематично просуває контрнاراتиви щодо війни в Україні, санкцій та політичних процесів у Європі. Вплив цього видання на міжнародний інформаційний простір викликав зане-

покоєння в ЄС і США, що призвело до блокування мовлення RT на їхніх територіях у 2022 році [8].

Xinhua та CGTN – китайські державні медіа, що виконують функцію просування офіційної політики Пекіна. Ціль їхнього іномовлення – це створити та зміцнити позитивний імідж Китаю. Підкреслити та висвітлити політику Пекіну як надійного економічного партнера та глобального миротворця. До прикладу можна взяти публікації, під час пандемії COVID-19. Xinhua активно поширювало інформацію про успішні дії у боротьбі з пандемією в Китаї та масштаби допомоги іншим країнам. І паралельно нівелювали критичні зауваження дій влади в Ухані.

На цих прикладах можна спостерігати, що позиція незалежного масмедіа може бути лише гучною заявою, оскільки дії, тобто наративи, що просуваються, являють собою інструменти державної інформаційної політики. Вплив урядів полягає не лише у виборі тем для висвітлення, а й у тому, як саме ці теми подаються та які альтернативні точки зору залишаються поза увагою.

Сучасне іномовлення взяло на озброєння політичні маніпуляції та інформаційні війни. Ці стратегії надзвичайно продуктивні у формуванні громадської думки, впливу на процеси в політиці й дискредитуванні опонентів. Використання фейкових новин, дезінформації та пропаганди перетворилося на повноцінний складник міжнародного суперництва, а цифрові платформи значно посилили ефективність таких стратегій.

Один з найгучніших прикладів, відносно недавніх подій, є втручання росії у вибори президента в США 2016 року. Спеціальне розслідування ФБР та незалежних аналітичних центрів підтвердило, що російські інформаційні кампанії через соціальні мережі, зокрема фейсбук та твітер, активно поширювали фейкові новини, маніпулятивні меми та дезінформаційні матеріали. Використовуючи бот-мережі та фейкові акаунти, ці кампанії підживлювали соціальну напругу, впливали на виборчі симпатії та підривали довіру до американських інституцій [9].

Наступним показовим прикладом може стати масована дезінформаційна кампанія Китаю часів пандемії COVID-19. Офіційними каналами та підконтрольними акаунтами мережею поширювали думку, що сам вірус – це продукт розроблення американських хімічних лабораторій, а масштаби

спалаху захворювання в Ухані висвітлювались як незначні. Успіхи цієї кампанії дали змогу Пекіну частково змінити глобальну думку суспільств та відвернути акценти з власної відповідальності за пандемію.

Війна росії проти України найбільшим чином продемонструвала масштабні інформаційні операції. Іномовлення російського уряду просуває фейкові новини, дискредитує владу України та просуває наративи на користь собі. Усе це в сукупності створює альтернативну думку щодо подій у людей, які мають поверхневе залучення до подій. Державні російські медіа без огляду на журналістську етику розповсюджували сфабриковані матеріали про «біологічні лабораторії», «гусей-убивць», «комарів, що кусають лише слов'ян» тощо. Публікувалися також і продовжують висвітлюватися відеоматеріали з підробленими доказами «постановочних атак» на цивільне населення росії.

Феномен дезінформації набув такої значущості, що провідні міжнародні компанії почали впроваджувати інструменти для боротьби з нею. Наприклад, ютуб та твітер активно маркують або блокують маніпулятивний контент, а фактчекінгові організації створюють глобальні мережі для верифікації інформації.

У контексті державного іномовлення сусідніх з Україною країн, таких як Польща, Білорусь і Молдова, спостерігаються різні підходи та виклики, що відображають їхні геополітичні пріоритети та внутрішньополітичні реалії.

Польща, усвідомлюючи потенційні загрози зовнішнього впливу на свій медіапростір, вжила заходів для захисту основних медіакомпаній від ворожих поглинань. У грудні 2024 року уряд Польщі додав кілька медіа- та телекомунікаційних компаній, включаючи телеканали TVN та Polsat, до списку стратегічних підприємств, що потребують урядового схвалення для будь-яких змін у власності. Прем'єр-міністр Дональд Туск підкреслив, що цей крок спрямований на захист національних інтересів та демократії в умовах гібридної війни в регіоні [10]

Молдова стикається з серйозними викликами у галузі інформаційної безпеки через значний вплив російських медіа. Російські телеканали, такі як RTR Moldova, мають значну аудиторію в країні, що дозволяє поширювати проросійські наративи

та впливати на громадську думку. Влада Молдови вживає заходів для протидії дезінформації, включаючи блокування проросійських веб-сайтів та призупинення ліцензій на мовлення деяких телеканалів, які підозрюються у поширенні неправдивої інформації [11].

Щодо Білорусі, доступна інформація про її державне іномовлення обмежена. Відомо, що уряд країни здійснює жорсткий контроль над медіапростором, обмежуючи діяльність незалежних масмедіа та обмежуючи доступ до альтернативних джерел інформації. Це створює умови для поширення офіційних наративів без значного зовнішнього впливу.

Таким чином, аналіз державного іномовлення в Польщі, Білорусі та Молдові демонструє різні стратегії та виклики, з якими стикаються ці

країни у галузі інформаційної безпеки та медіа-політики.

Отже, використання фейкових новин та дезінформації як інструментів міжнародного впливу є не лише реальністю сучасної політики, а й серйозною загрозою для демократичних суспільств. Успішна протидія цьому явищу вимагає комплексного підходу, що включає інформаційну грамотність, технологічні рішення та державну політику з медіа-прозорості.

Цифровізація інформаційного простору змінила динаміку іномовлення, зробивши його більш інтерактивним, що дає змогу залучати аудиторію через алгоритми таргетованої реклами та персоналізованого контенту. Таблиця 1 демонструє основні підходи до іномовлення, що використовуються державами.

Таблиця 1

Основні стратегії іномовлення

Стратегія	Приклад застосування
Державне мовлення	BBC World Service (Велика Британія), RT (росія), Voice of America (США)
Пропаганда та контрпропаганда	Антизахідні наративи у ЗМІ росії
Дипломатичне мовлення	Офіційні комунікації ООН та ЄС
Соціальні медіа	Використання твіттеру та фейсбуку для поширення урядових наративів

Джерело: укладено автором.

Таблиця демонструє, як держави використовують іномовлення для впливу на міжнародну аудиторію.

Державне мовлення – це спосіб просування національних інтересів через офіційні медіа. BBC World Service намагається зберігати баланс між журналістикою та політичними інтересами Британії. RT працює як пропагандистський інструмент Кремля, просуваючи антизахідні наративи. Voice of America виконує подібну функцію для США, особливо в країнах із цензурою.

Пропаганда та контрпропаганда стали звичною практикою в інформаційних війнах. Звісно, це не нові механізми впливу на суспільну думку. Ці механізми масово застосовувалися ще під час Другої світової війни, але наразі масштаби та ефективність значно розширюють свої межі впливу, багато зазначається про критичне мислення та верифікацію інформації з мереж, висвітлюються механізми впливу та канали розповсюдження. І

саме це може створити хибне відчуття захищеності у користувача, адже персоналізація контенту враховує і вміло використовує це. Російські масмедіа систематично дискредитують Захід, використовуючи фейки та маніпуляції для виправдання політики Кремля.

Соціальні медіа дозволили державам напряму впливати на світову аудиторію. Твітер і фейсбук стали платформами для швидкого поширення урядових наративів, що особливо помітно під час політичних і військових криз.

Висновки. Держави використовують різні канали комунікації, поєднуючи традиційні та цифрові інструменти для забезпечення своєї присутності у міжнародному інформаційному просторі. Вивчені результати підтверджують, що іномовлення є багатогранним процесом, що поєднує комунікаційні технології, інформаційні стратегії та політичні інтереси. В умовах зростаючої міжнародної напруженості ефективність іномовлення

залежить не лише від якості контенту, але й від довіри до джерела інформації. Порівняння результатів дослідження з попередніми науковими працями свідчить про тенденцію до збільшення значення цифрових платформ у державних комунікаціях. При цьому традиційні механізми іномовлення (телебачення, друковані медіа) залишаються актуальними в країнах із низьким рівнем цифровізації.

Іномовлення є стратегічним інструментом державних комунікацій, що виконує функції інформаційного впливу, дипломатичного посередництва та формування міжнародного іміджу держави. Сучасні тенденції свідчать про посилення використання соціальних медіа та алгоритмізованого контенту в інформаційних кампаніях. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на аналіз етичних особливостей іномовлення, оцінку його впливу на громадську думку та розроблення механізмів боротьби з інформаційними маніпуляціями.

Список використаної літератури

1. Литвинська С. В., Бурля О. В. Соціальні мережі «Facebook», «Twitter» та «Instagram» як сучасні канали соціальної комунікації. Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Інформація та соціум». Січень 2022. С. 37–38.
2. Берегова Г. Д., Фролова М. Е., Момоток О. М. Психологія віртуального простору: навчально-методичний посібник. Херсон: ФОП Вишемирський В. С., 2024. 220 с.
3. Kuchmii O., Frolova O. The Use of Social Media as a Tool of Modern Hybrid Warfare. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2023. P. 93–104.
4. Про систему іномовлення України : Закон України від 08.12.2015 № 856-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/856-19> (дата звернення: 19.03.2025).
5. Hong Kong kicks off 2020 with fresh protests. BBC World Service. 2020. website. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-50964278> (дата звернення: 19.03.2025).
6. What is the Arab Spring, and how did it start? Al Jazeera Media Network. 2020. website. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2020/12/17/what-is-the-arab-spring-and-how-did-it-start> (дата звернення: 19.03.2025).

7. Терещук В. І. Політичні проблеми розвитку глобальної медійної системи в постбіполярний період : монографія. Київ : Таксон, 2019. 400 с.
8. Timmermann S. “With a few simple steps”: How RT DE circumvents the EU sanctions. EDMO. 2022. website. URL: <https://edmo.eu/publications/with-a-few-simple-steps-how-rt-de-circumvents-the-eu-sanctions/> (19.03.2025).
9. Russian interference in 2016 u.s. elections. FBI. Federal Bureau of Investigation. 2016. website. URL: <https://www.fbi.gov/wanted/cyber/russian-interference-in-2016-u-s-elections> (19.03.2025).
10. Poland adds media, telecommunication firms to strategic companies list. Reuters: site. 2024. URL: https://www.reuters.com/business/media-telecom/poland-adds-media-telecommunication-firms-strategic-companies-list-2024-12-18/?utm_source (02.04.2025).
11. How Moldova is trying to regain control of its informational space. EUvsDisinfo: website. 2023. URL: <https://euvdisinfo.eu/how-moldova-is-trying-to-regain-control-of-its-informational-space/> (02.04.2025).

References

- Al Jazeera Media Network. (2020, December 17). *What is the Arab Spring, and how did it start?* <https://www.aljazeera.com/news/2020/12/17/what-is-the-arab-spring-and-how-did-it-start>
- BBC World Service. (2020, January 1). *Hong Kong kicks off 2020 with fresh protests*. <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-50964278>
- Berehova, H. D., Frolova, M. E., & Momotok, O. M. (2024). *Psychology of virtual space: A teaching and methodological guide* (in Ukrainian). Kherson: Vyshemyrskiy V. S.
- EUvsDisinfo. (2023). *How Moldova is trying to regain control of its informational space*. <https://euvdisinfo.eu/how-moldova-is-trying-to-regain-control-of-its-informational-space/>
- Federal Bureau of Investigation (FBI). (2016). *Russian interference in 2016 U.S. elections*. <https://www.fbi.gov/wanted/cyber/russian-interference-in-2016-u-s-elections>
- Kuchmii, O., & Frolova, O. (2023). The use of social media as a tool of modern hybrid warfare. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*, 2(2023), 93–104.
- Lytvynska, S. V., & Burlya, O. V. (2022, January). Social networks “Facebook,” “Twitter,” and “Instagram” as modern channels of social communication. In *Pro-*

- ceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference "Information and Society"* (pp. 37–38).
- Reuters. (2024, December 18). *Poland adds media, telecommunication firms to strategic companies list*. <https://www.reuters.com/business/media-telecom/poland-adds-media-telecommunication-firms-strategic-companies-list-2024-12-18/>
- Tereshchuk, V. I. (2019). *Politychni problemy rozvytku hlobalnoi mediinoi systemy v postbipoliarnyi period* [Political problems of the development of the global media system in the post-bipolar period] (Monograph). Kyiv: Taksonb.
- Timmermann, S. (2022). "With a few simple steps": How RT DE circumvents the EU sanctions. *EDMO*. <https://edmo.eu/publications/with-a-few-simple-steps-how-rt-de-circumvents-the-eu-sanctions/>
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). *On the system of Ukraine's foreign-language broadcasting: Law of Ukraine No. 856-VIII dated December 8, 2015*. <https://zakon.rada.gov.ua/go/856-19>

Надіслано до редакції 28.04.2025 р.